

ASRIN FELAKETİ DEĞİL ASRIN İHMALİ!

6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş merkezli depremlerde on binlerce insan yaşamını yitirdi, yüz binlercesi yaralandı, milyonlarca yurttaşın yaşamı tümüyle değişti. Sadece evini değil işini, yakın çevresini, sosyal ortamını kaybetti.

Depremlerde yaşamını yitiren yurttaşların sayısı dahi hiçbir zaman eksiksiz ve şeffaf biçimde açıklanmadı. Yıkımın gerçek boyutlarını halen bilmiyor olsak da bu yıkımın rant düzeninin, denetimsizliğinin, ihmallerin ve cezasızlığının sonucu olduğunu biliyoruz.

Ülkedeki yerleşim alanları tarihsel olarak incelendiğinde, kentlerin büyük bölümünün aktif fay hatları üzerinde kurulduğu görülmektedir. Bugüne kadar yaşanan ağır can ve mal kayıpları da bu gerçeği tüm açıklığıyla ortaya koymuştur.

Buna rağmen kentlerin merkezleri değiştirilmemiş; aynı fay hatları üzerinde, depreme dayanıklı olmayan yapılar yeniden inşa edilmiştir. Bu yaklaşım, yeni depremlerde benzer acıların tekrar yaşanmasına neden olmuştur.

Her büyük depremden sonra aynı senaryo sahneye konmuş; değişen yalnızca felaketin yeri olmuştur. Deprem bu ülkede sistemli biçimde “kader” ve “fıtrat” söylemleriyle geçiştirilmiştir. Gerçek sorumlular korunmuş, imar aflarıyla çürük yapılar yasallaştırılmış, kamu eliyle ölüm yeniden üretilmiştir.

Bugün hâlâ:

- Biz kamu emekçileri güvensiz işyerlerinde çalışmak zorunda kalıyoruz.
- Deprem bölgelerinde milyonlar insan onuruna aykırı koşullarda yaşamaya mahkûm ediliyor. Evleri ve yaşam alanları, zeytinlikler kamulaştırılıyor, müteahhitlere peşkeş çekiliyor. Güvenli barınma hakkı yok sayılıyor.
- Türkiye nüfusunun %75,8'i, yani neredeyse her dört kişiden üçü, aktif fay hatları üzerinde yaşamasına rağmen bilimsel şehircilik değil, betonlaşma; kamusal planlama değil, rant tercih ediliyor.
- 21 yılda deprem vergisi adı altında toplanan 40 milyar doların nelerere harcandığı, kimlere aktarıldığı açıklanmıyor.
- Depremün üçüncü yılında şehirlerin ne kadar yaşanabilir hale getirildiği, göç etmek zorunda kalanların ne kadarının kentlerine dönebildiği bilinmiyor.

Depremden Sonra Değil, Hemen Şimdi!

Yıkımın bu kadar büyük olmasının nedeni, kamu yararı değil sermaye yararının esas alınmasıdır.

Güvenli kamu binaları ve kamu hizmetleri bir lütuf değil, kamunun asli ve anayasal sorumluluğunda olmasına rağmen kamu hizmetlerinin piyasaya terk edilmesi, imar aflarıyla çürük yapıların yasallaştırılması, denetimin göstermelik hale getirilmesi ve sorumluların korunması bu felaketin gerçek nedenleridir.

Evin büyüklüğüne ve kullanılan test yöntemine göre değişse de basit ve kısa deprem dayanıklılık / risk raporlarının maliyeti 5.000 – 20.000 TL, detaylı sağlamlık ve beton testlerini içeren raporların maliyeti ise 15.000 – 100.000 TL ve üzeridir. Bina nın sıkıntılı çıkması durumunda güvenli kiralık bir eve çıkmak günümüz koşullarında emlak parası, depozito, bir aylık peşin kira, nakliye, onarım gibi zorunlu harcamalarla minimum 150.000-200.000 TL olacaktır. Asgari ücretin açlık sınırlarının altında kaldığı, yoksulluğun memleketin olağani haline geldiği günümüz koşullarında ortalama geliri olanlar dahi bu masrafı karşılayamadığı için deprem risk raporlarını alamamaktadır.

Taleplerimiz Açıktır:

- Tüm kamu binaları (okullar, hastaneler, yurtlar, adliyeler, hizmet binaları vb.) acilen, bağımsız ve bilimsel ölçütlerle denetlenmelidir.
- Depreme dayanıksız olduğu tespit edilen kamu yapıları derhal boşaltılmalı, güçlendirme ve yenileme işlemleri gecikmeksizin yapılmalıdır.
- Özellikle deprem bölgesi olan illerde deprem risk raporları ve kontroller kamu tarafından gerçekleştirilmeli ve tek evi olanlara güçlendirme teşviği sağlanmalıdır.
- İmar afları tamamen kaldırılmalı, yapı denetimi piyasadan alınarak kamusal bir sorumluluk haline getirilmelidir.
- Deprem vergileri ve kamu kaynakları şeffaf, denetlenebilir ve toplum yararına kullanılmalıdır.
- Afet yönetimi; meslek odaları, sendikalar ve yerel halkın katılımıyla demokratik biçimde yeniden yapılandırılmalı ve depremler beklenmeksizin aktif çalışmalar yürütülmelidir.
- Bilim çevreleri ve emek-meslek örgütlerinin katılımıyla kapsamlı ve bağlayıcı bir Deprem Kanunu hazırlanmalıdır.
- Güvenli barınma, güvenli çalışma ve yaşam hakkı herkes için güvence altına alınmalıdır.
- Gerçek sorumlular hesap vermelidir.